

КРАЉЕВАЧКИ

ЗАВИЧАЈ

ЛИСТ ЗАВИЧАЈНОГ ДРУШТВА „КРАЉЕВО“ * ГОДИНА XXV * БРОЈ 56 * ОКТОБАР 2021 * ЦЕНА 50 ДИНАРА

ПАМТИМО И ПОШТУЈМО!

1941

2021

80 ГОДИНА

ИН МЕМОРИАМ

НОВИЦА НЕГОВАНОВИЋ, ПРЕДСЕДНИК УПРАВНОГ ОДБОРА ЗАВИЧАЈНОГ ДРУШТВА КРАЉЕВО

9. августа 2021 године, у Ковид болници у Крушевцу, преминуо је Новица Неговановић председник управног одбора Завичајног друштва Краљево.

Ретки су примери да једна у свему остварена, вишеструко креативна личност, препознатљива широм планете, какав је био Новица Неговановић, председник Управног одбора нашег Завичајног друштва Краљево, одвоји значајан део своје енергије и времена за друштвени ангажман у неком удружењу.

А наш Ноле је, без иоле премишљања урадио баш то и прихватио се, пре три године, дужности вођења Завичајног друштва Краљево, удружења које, ове године, слави три деценије свог постојања и рада.

За такву његову одлуку пресудна је била његова бескрајна љубав према завичају, смештеном између обала две реке, Ибра и Мораве, које је песмом учинио препознатљивим широм планете. Био је иницијатор и један од реализатора идеје о бртимљењу Завичајног друштва Краљево и Удружења

грађана „Стара Павлица“, које окупља Рашчане у Краљево. На његову иницијативу ова два удружења су потписала Повељу о бртимљењу а данас деле заједнички радни простор у Карађорђевој улици бр. 31.

Своју идеју о музичкој манифестацији „Златне хармонике Краљево“ је вишегодишњим преданим радом довео до реализације али га је смрт предухитрила да се 8. септембра 2021. године појави на првој манифестацији која ће, ако се испуне Новичине идеје, постати бренд нашег Краљево.

Као председник управног одбора Завичајног друштва био је покретач многих акција и давао нам је подстрек да радимо што боље и успешније. Потрудићемо се да његово завештање остане упамћено.

Новица је рођен 1945. године у Адранима, у музичкој породици, и већ као петогодишњак се определио за хармонику која ће му бити верна пратиља током читавог живота. Средином осамдесетих година прошлог века је постао један од најбољих кантаутора изворне народне музике. Написао је велики број песама од којих су свакако најпознатије „Прође лето тридесето“, „Једна река у мом крају“ и друге. Сарађивао је са Цунетом Гојковићем, Лепом Лукић, Тозовцем и другим певачима.

Новица Неговановић је сахрањен 11. августа 2021. године у својим Адранима, уз звуке хармонике Александра Софронијевића, у присуству неколико стотина људи међу којима су биле и његове бројне колеге музичари.

Остаје нам нада и вера да ће Новичин пример бити инспирација и многим другим умним, даровитим и креативним људима из нашег краја разасутим широм света да нам се придруже, да постану чланови Завичајног друштва Краљево.

Зоран Николић,
секретар Завичајног друштва Краљево
Краљево ће ове 2021. године, при-
годним манифестацијама, парас-
тосом и програмом у Спомен пар-
ку обележити 80 година од када су,
у периоду од 15. до 20. октобра 1941.
године, припадници регуларних сна-
га немачкој Вермахта стрељали,
како се за сада поуздано зна, 2.255

ПАМТИМО И ПОШТУЈМО!

људи, махом Краљевчана, радни-
ка ондашње Фабрике вајона, Фа-
брике авиона, Државне железнич-
ке радионице и неколико стотина
избеглица из Словеније и са Косо-
ва који су, пре ратне 1941. године, у
Краљеву пронашли своје, привремено,
ушочиште.

Појреба да нешто памтимо
и дефинишемо као сећање увек је
праћила човека. Од усменој сећања,
преко модернизације света, и писа-
не речи историје на папир.

Генерације које тек пристижу,
млађи нараштаји не смеју остати
инфериорни приликом суочавања
са данима и местима страдања
у не тако далекој прошлости.

Култура сећања као таква по-
стоји одувек, мењала је своје об-
лике и значај а у жељи да дамо свој
скромни допринос снажењу културе

сећања код припадника млађих
генерација Завичајно друштво
Краљево је, и у овој трећој деценији
постојања, наставило своју праксу
и издало специјални, 56-ти број, ча-
сописа „Краљевачки завичај“.

Осам деценија је прошло од
краљевачкој октобра из 1941. годи-
не, а ми се, судећи по томе у каквом
је стању наше ствари, и даље
понашамо као недовршени и неог-
ворни људи.

Памтимо и поштујмо!

Јер, не смемо дозволити ни ми-
нимум шанси за остварење чувен-
не изреке да: „Они који не памте
прошлости осуђени су на то да је
ПОНОВЕ“

Дистрибуцију бесплатних
примерака ученицима неких
основних и средњих школа у

Краљеву помогли су:
АГЕНТ ПЛУС - БЕОГРАД
КОРАЛИ ДОО - КРАЉЕВО
Стоматолошка ординација
„СТАНОЈЕВИЋ“ - Краљево

Краљевачки завичај

ИНФОРМАТИВНИ ЛИСТ
ЗАВИЧАЈНОГ ДРУШТВА
„КРАЉЕВО“

Главни и одговорни уредник

Зоран Николић

Технички уредник

Јован Антонић

Редакција:

Миленко Ђурић

Војкан Трифуновић

Штампа

Навигатор - Краљево

Адреса редакције:

Завичајно друштво Краљево

Карађорђева 31, 36 000 Краљево

+381 65 322 5260

office@zavicajnodrustvokraljevo.org

https://zavicajnodrustvokraljevo.org/

https://www.facebook.com/

zavicajno.drustvokraljevo

ISSN 1820/449X

НЕЗАБОРАВНИК

- 1. септембар 1939. Немачка
напада Пољску и почиње Дру-
ги светски рат

Незадовољство које је владало
у Немачкој и Италији, после завр-
шетка Првог светског рата и поделе
територија Версајским поретком,
довело је до настанка фашизма и
нацизма у тим државама. Обе држа-
ве су јачале своје армије, привре-
ду поставиле према предстојећем
рату а придружио им се и Јапан. Тај

савез ће носити назив Силе Осо-
вине а супротставиће им се Анти-
фашистичка коалиција, предвође-
на Великом Британијом, САД-ом,
Француском и касније СССР-ом.
Нажалост, почеће највећи свет-
ски сукоб икада, у којем ће стра-
дати преко 50 милиона људи, биће
уништена привреда, људи убија-
ни само због припадности раси или
религији и користиће се монстру-
озне атомске бомбе.

Краљевина Југославија је почетком рата сачувала неутралност.

- 25 - 27. март 1941. Мартовске демонстрације

На Краљевину Југославију је вршен велики притисак да се одреди поводом већ захукталог рата. Са једне стране, Немачка нам нуди сарадњу, нуди јако повољне услове (да њихове трупе само прођу кроз нашу државу, да ми не учествујемо војно, да добијемо територијално проширење до Солуна) али је питање колико има искрености у тој понуди а колико жеље да „купе време“ при нападу на СССР. Са друге стране, Енглеска трпи свакодневно бомбардовање, Француска је већ окупирана и треба им нови фронт да би свој растеретили.

На челу државе је кнез-намесник Павле Карађорђевић, који под притиском пристаје на потписивање протокола о приступању Тројном пакту. У том тренутку, сви наши суседи осим Грчке су већ приступили том савезу.

Народ Србије, незадовољан тим чином, између осталог позван и од стране патријарха Гаврила Дожића, излази на улице Београда, негодује и осуђује тај догађај. Бригадни генерал, Душан Симовић уз помоћ енглеске обавештајне

службе, изводи војни пуч и прогласавајући малолетног краља Петра II Карађорђевића пунолетним, руши тај споразум.

У нашем граду, епископ Жички, Николај Велимировић, је подржао протест Удружење српских ратника (1912-1918) који се одржао испред Владичанског конака.

- 06. април 1941.

Априлски слом

Нападнута из правца Мађарске, Бугарске, Румуније, Албаније, Немачке (Аустрије) и Италије Југословенска војска није имала никакве шансе. Све је почело без објаве рата, бомбардовани су највећи градови у Србији, пре свега Београд, где је страдало преко 2000 цивила и наменски гађана Народна библиотека са 350 000 књига.

Краљево је била важна стратешка тачка, и због свог положаја и због Државне фабрике авиона, коју су Немци хтели да сачувају. Југословенска војска, бранила је град на прилазима од Крушевца и Крагујевца, код зграде поште је погинуло неколико војника али значајнијих сукоба у самом граду није било.

- 10. април 1941. **Формирање злогласне Независне Државе Хрватске (НДХ)**

На територији Бановине

Хрватске, формирана је фашистичка сателит држава НДХ, која ће сарађивати са Немачком и Италијом и где ће stradати многи Срби, Јевреји и Роми и где ће постојати логори смрти од којих је најпознатији Јасеновац.

Настанак ове државе је додатно ослабио југословенску војску.

- 14. април 1941.

Улазак немачких трупа и окупација Краљева

После страшних страдања у време Првог светског рата, наш град је поново окупиран. Прво су наступиле јединице 60. моторизоване дивизије 46. корпуса а одмах је уведена и полицијски час, где после 18 часова нико није смео ван куће. Стратешки битан град, постао је обласни центар где ће уз Команду места бити смештене и војне јединице: у саставу 17. дивизије Вермахта, били су штабови 749. и 737. пука, артиљеријски дивизион и експозитура Гестапоа. У Краљеву ће се налазити и Вадухопловно – технички штаб, мада треба истаћи да су непосредно пред улазак окупатора уништена постројења фабрике авиона.

- 18. април 1941. **Капитулација Краљевине Југославије**

У неравноправној борби а без

обећане помоћи савезника и уз издају у војсци, малолетни краљ Петар II Карађорђевић ће потписати капитулацију и са највећим делом владе напустити земљу. Велики број становника Краљева и околине, који су били војно ангажовани, заробљен је и интерниран у Немачку и Аустрију. Поједини припадници војске су ипак успели да избегну хапшење и да дођу својим кућама и они ће касније пружати отпор окупаторима.

Немачке трупе су успоставиле контролу на приласцима граду, војне испоставе су штитиле мостове, пруге и центар града. Све јавне службе су наставиле са радом под контролом Немаца осим што су школе затворене и ђацима подељена сведочанства.

Мај 1941. Долазак додатних немачких снага у Краљево

На територију града, дошли су припадници резервних снага из области Парндорф у Аустрији, затим и три дивизије из источне Босне. Треба истаћи, то су били углавном људи средњих година, јако мало професионалних војника.

Јун 1914. Прихватање избеглог становништва из Словеније

Према наредби вермахта, требало је да се исели 26 000 Словенаца, да би се направиле етнички

чисте области. Један део тих људи, нашао је уточиште у Краљеву. Формиран је одбор за збрињавање избеглица, где су имућни грађани, хуманитарним прилозима помагали избеглим особама. Ускоро се укључило и становништво, прихватило породице и помагало им да се прехране и преживе. Према немачким извештајима, до јула је стигло 1500 избеглица а у наредних шест месеци, укупан број је био 2837 у 993 породице. Касније се и држава преко својих служби укључила у збрињавање.

16. август 1941. Продужавање полицијског часа

Учестале диверзије и отпор Немцима (оштећење пруга, рушење телеграфских стубова). Немачки војници су хапсили и стрељали родбину устаника, најбогатије и најпознатије одводили у логоре и одузимали им имовину.

5. септембар Наредба Вилхелма Листа о одмазди

На територији Мачве почињу ратни злочини - стрељање цивила, који важе за читаву Србију.

25. септембар 1941. Наредба Франца Бемеа, главнокомандујућег генерала у Југославији

„Ваш је задатак да прокрстарите земљом у којој се 1914. у потоцима

лила немачка крв услед подмуклости Срба, мушкараца и жена. За целу Србију, створити застрашујући пример који мора погодити целокупно становништво“

27. септембар 1941.

Ватрогасна чета напустила окупирани град

Чланови ватрогасног оркестра, обукли су униформе преко одела, имали сакривене бомбе и у сред дана кренули ка мосту. Фактор изненађења је дао резултат, немачке страже су се размакле и пропустиле оркестар који је изводио своје нумере.

1. октобар 1941. Ослобођен Чачак од немачких снага

Почињу борбе око ослобођења Краљева.

Октобар 1941. Груписање немачких војних снага на територији града

У том моменту, број немачких војника је био око 3000, појачани артиљеријом и тенковима, што је један од највише штићених градова у читавој Србији.

3. октобар 1941. Затворене су све фабрике и забрањено кретање становништва без посебне дозволе

4. октобар 1941. Прва масовна хапшења и затварања

Немачка команда је упутила позив радницима Фабрике авиона, да дођу у фабрику и обнове легитимације и приме плате. Када су људи дошли, заробљени су кругу фабрике. Хапшени су и други радници и грађани па је број брзо растао. Сви ће 10. октобра бити измешени у локомотивску халу Фабрике вагона.

7. октобар 1941. Први напади устаника на окупирано Краљево

Први напади на Краљево почели су 7. октобра 1941. артиљеријском паљбом са Ружића брда. У нападу и опсади учествовале су следеће јединице: Чачански партизански одред, одред „Јово Курсула“, део Копаоничког одреда „Тодор Милићевић“, рударска чета и Врњачко-трстенички одред; затим четнички Чачански, Јелички, Љубићи, Конаревски, Жички, Котленички, Витановачки, Гледићи,

Доњо-ибарски, Сирчански, Трстенички, Расинки и одред Душана Ђоровића. У пар наврата устаничке снаге су успеле да се пробију да самог центра града, а посебно су жестоки напади били у ноћи између 10. и 11. октобра, као и између 14. и 15. али и 31. октобра.

10. октобра Наредба Франца Бемеа:

„Буде ли губитака међу немачким војницима или фолксдојчерима...наредиће се одмах стрељање према следећим стопама:

„За сваког убијеног немачког војника или фолксдојчера, 100 заробљеника или талаца.

За сваког рањеног 50 талаца.“

10. октобар Ухапшени радници Фабрике вагона

13. октобар 1941. Похапшени су радници запослени на железници

Смештени су такође у локомотивску халу

14. октобар 1941. Жестоки напади на град, борбе трајале до 5 часова ујутру.

15. октобар 1941. Проглашено ванредно стање

Око 9.20 часова ујутру, ступа наредба о одмазди. Читав град је облњепљен плакатама који су обавештавали грађане да ће бити кажњавани стрељањем.

Стрељана прва група од 300 талаца. Терани су да копају раке, не слутећи да ће бити за њих.

16. октобар 1941. Немачка команда у својој депеши обавештава надређене - „Напади на Краљево одбијени. Губици код Краљево - сопствени 14 погинулих (2 официра), 10 рањених; непријатељски - 80 мртвих.

Стрељано 19 жена, доведених спроведених из судског затвора.

Наредбе о стрељању издају-командант 749. пука, Ото Деш; мајор Кенинг и командант места Краљево-Алфонс Маџијевић

20. октобар 1941. Свакодневно су од 15. октобра до 20. октобра 1941. стрељани таоци, у групама по 100 људи.

Приредио Миленко Ђурић

ОДГОВОРНОСТ ЗА ЗЛОЧИН ЈЕ НА РУКАМА РЕГУЛАРНЕ ВОЈСКЕ - НЕМАЧКОГ ВЕРМАХТА!

Силвија Крејаковић је историчарка из Краљева, која је више од деценије провела у преданом истраживању архива различитих институција, не би ли коначно одгнетнула ко су били људи који су стрељани у октобру 1941. године. Да ли су они само имагинарни бројеви или стварно некада жива бића која су ходала нашим градом? Сублимација њеног огромног рада је књига „Идентитети жртава стрељаних у Краљеву октобра 1941. године“, која је до сада доживела два издања. Тренутно ради као музејски саветник у Историјском музеју Београда (Колекција земунске историје 1521 - 1918), али смо је замолили да издвоји мало времена за интервју за број посвећен октобарском страдању, што је она, упоркос бројним обавезама, здрушно прихватила.

- Како је дошло до Ваше интересовања за ову у тему – да ли сте имали неког у породици ко је страдао у октобру 1941. или сте простио желели да коначно решите дилему око броја пострадалих, како бисте сачували од заборава имена свих тих несрећних људи? Којим сте се мотивима водили приликом прикупљања материјала и рада на књизи?

Одговор може бити лични и „историчарски“. Расла сам са причама мога деде Младена Јаблановића који је 1941. године имао мање од 18 година и био ситније грађе, због чега можда није ухапшен када се из родне Брезне упутио са својом мајком у Краљево у време рације-прикупљања талаца за лагер по улицама Краљева. Његов рођени брат Сава, као војник краљевске ВЈ већ је био у заробљеништву у Немачкој.

Расла сам и уз „Октобарске свечаности“ сваког 14. октобра, када смо право из школе вођени у Спомен парк, где смо присуствовали реторичким извођењима сценских програма који су се смењивали по републичким шемама из године

Силвија Крејаковић

у годину. Истовремено, старице са црним марамама и родбина стрељаних стајала је често, ван главне сцене, крај правоугаоне споменичке целине, не без разлога паљећи свеће и остављајући их у усеке споменика налик пресеченим стаблима. Знали су да су хумке њихових ближњих управо ту где су потом, још од ратне 1942. подизали крстове са уписаним именима. Имена више није било, ни крстова. На постављеној сцени за октобарску трагедију потресни монолози у извођењу изузетних глумаца југословенског простора, прерасли би понекад у игре који су засенили претераношћу читав наратив о стрељању. А чинило ми се, јер су нас тада посебно ућуткивали, најважнија сцена била је додела Повеље за мир у свету. Тада би истакнути политичари које смо гледали у Дневнику, држали говор понављајући број од 6.000 стрељаних родољуба. Узгред речено, међу заслужнима не знам зашта и какав мир у времену када се крвавим ратом урушавала земља у којој смо рођени нашао се 1993. и Данијел Шифер. У то страшно време била сам студент Филозофског факултета у Београду, где су нас учили анализи и критици извора. Постављали смо питања изворима, писаним и усменим јер историчар има право да сумња, не и да одбаци извор. Поучена тиме, питала сам се

зашто на пример листови Политика или локалне Ибарске новости, пишући о броју стрељаних у октобарским издањима, износе различите цифре које варијају од 4000 до 7000 стрељаних? Зашто су у чланцима објављене различите цифре, у изјавама истог политичара, попут Алесандра Ранковића који 1951. када први пут посећује стратиште у пратњи Ј. Броза Тита помиње 2.800 „стрељаних родољуба“, а непуну деценију касније, 1959. када откривши споменик Отпора и победе говори о граду страдалнику где је 1941. „стрељано 5000, а до краја рата убијено још 2000 људи“. И шта стоји иза игре бројевима? Где су имена која стоје иза сваке од ових цифара? И зашто је датум обележавања 14. Октобар, постао синоним за датовање самог стрељања, ако знамо, а савременици су памтили и књиге бележиле, да је злочин Вермахта у лагеру почињен од 15. до 20. октобра?

- Да ли је пре Вас било покушаја да се именованом презименом именују све жртве краљевачког масакра или се нико није усудио да покуша да дирне у до сада, већ одомаћено схватање да је том приликом страдао преко 6000 људи, како се говорило прејихођних деценија?

Зашто су стрељани били заточеници мита о броју? Не заборавимо, стрељани су, ма одакле да су дошли у међуратно, привредно развијено Краљево, били његови житељи и њихове породице, комшије, пријатељи, дали су њихова имена послератној Државној комисији за утврђивање злочина окупатора која је пописом обухватила имена 3216 жртава на краљевачком подручју за све време рата међу којима је 1132 стрељаних у лагеру. Истовремено, у деловодник злочина унета су имена најодговорнијих у 717. дивизији Вермахта за злочин против човечности. У музеју су, од бившег службеника општине у рату, преузети

спискови „радника и службеника који се после октобра 1941. нису јавили на посао“ и у којима је уз имена наведено „према сазнању стрељани су у лагеру од немачке војне силе“ а које су саставиле и овериле управе фабрика, школа, Жичког духовног и Среског суда. Ти спискови достављени су начелству Жичког среза где је 28. маја 1942, дакле пар месеци после стрељања, настао објединивши све претходно достављене „Списак погинулих Жичког среза у време комунистичких нередџа“. Списак је на 29 страна навео имена погинулих до 1942. међу којима је највећи број 1780 именом и презименом наведених, стрељан у лагеру. Уз ове спискове, у матичној служби града Краљева сачувани су и сада верујем предати Историјском архиву црквени спискови вођени од 1941. до 1945. протоколи умрлих који наводе имена и годишта стрељаних, Уз то, још увек је било живих савременика, наративних извора. Предмети стрељаних, сачувани у породицама и на месту стрељања приликом постављања споменика, прикупљани су од почетка рада краљевачког музеја и историјског архива средином XX века, док се у установи Спомен-парк прикупљала документација, изјаве и сведочења савременика и преживелих са стрељања што је и публиковано 1966. у изузетно вредном издању „Краљево октобра 1941. Казивања преживелих“ која су приредили Владимир Бережнов и Раде Јоветић. Велики допринос бележењу тог првог слоја сећања, дао је Михаило Симић књигом „Краљево, октобра 1941.“ Сва прикупљена сећања помињу имена стрељаних, њихове животе, као и ток злочина од рације од 4. октобра до самог извођења на губилиште од 15-20. октобра. У музеју је како рекох прикупљен материјал од његовог оснивања. Уз рад првог управника, Милорада Јовића на формирању збирке и првих музејских поставки са акцентом на Други светски рат и тему стрељања талаци, свакако је доприносе расветљавању узрока, тока и

последича октобарске трагедије дао Мирослав Стаменовић, историчар, кустос збирке за историју. У тим подухватима он је сарађивао са Владимиром Бережновим из Историјског архива Краљево и са Радетом Јоветићем који је водио институцију Спомен-парка. Њихов рад резултирао је првом евиденцијом имена и података о стрељанима – картотеком на основу поменутих оригиналних спискова стрељаних који су у музејском власништву били још од 1970. У садржају картотеке налази се око 3500 картона са именима свих жртава Другог светског рата 1941-1944. са краљевачког подручја, међу којима се на 1790 картона налазе имена стрељаних. Зашто су, знајући јер су користили изворе, поред свог рада, историчари пристајали на прокламоване бројеве безимених жртава, исказиване на јавним комеморацијама, није објашњиво. Уосталом, и годинама касније, у свом преданом раду о привредним губицима Краљева, што је једна од тешких последица масовне одмазде, објављеним 2006. у књизи „Краљево их није заборавило“, Милан Матијевић је управо користећи те спискове поименично навео жртве, али без податка о њиховом укупном броју. Свакако, био је потребан проток времена и методологија поређења свих писаних извора кроз базу података.

- Да ли сџе имали проблема џоком Вашеј рада, нарочиџо ако

се узме у обзир да и данас многи сматрају да сџе значајно умањили број жрџава, џосебно се џо односи на коментаре на друшџивним мрежама?

Када сам већ годинама радила на утврђивању имена и других података о стрељанима, мој рад су нападали старији суграђани, управо у страху да умањујем број жрџава, посебно и свакако природно увећаним страхом да се у планираним књигама Поменика неће наћи имена њихових ближњих. А како и не би, јер њихових имена на месту стрељања и гробља – нема! Сећам се када је у музеј дошао Михајло Симић, аутор непроцењиве књиге сведочења коју сам поменула са својеручним списком стрељаних који је написала његова мајка, познајући породице из старе чаршије које су изгубиле ближње. Када се уверио да се сва имена са свог списка налазе у бази података, његова пружена рука и извињење због сумњи, били су ми највеће охрабрење. Дакле, историчари су понудили одговоре кроз радове и изложбе. Имена стрељаних записана су у књигама Поменика у сталној музејској поставци. Године рада и истраживања посветила сам утврђивању података о животу сваког стрељаног, покушавајући да од заборава спасим тај уништени „јучершњи свет“. Незадовољни нашим одговорима могу нам понудити своје уколико их имају, засноване на утврђивању имена жрџава, анализама извора.

- Већ неколико деценија траје покушај да се пронађе кривац за оно што се догодило у октобру '41. године и у зависности од политичке опредељености кривца се, попут тениске лоптице, пребацује са једног на други устанички покрет. Чини ми се како још увек није постигнут консензус ко је, заправо, кривац. Да ли сте успели током Вашеј рада на овој теми да утврдите чија је кривца за смрт недужних становника Краљева? Или се, просто, сам чин стрељања мора посматрати у контексту времена – ратно

је стање, на снази је преки суд и немачке власти чине све да умире устанички покрет који је узео маха.

Савремене поделе на присталице и идеолошке следбенике оба покрета отпора дубоко су утемељене у 1941. посвађане око питања ко је први напустио заједничке положаје партизанских и одреда ЈВуО код Краљева, „ко је издао“, а чињеница је да после неуспеха да ослободу Краљево у неколико заједничких напада кординираних из заједничког штаба у Дракчићима, више ништа није било исто јер је дошло до раскола. Мислим да је то „клање око убачене коске“ и да све то само замагљује никад довољно процесуирану кривицу за ратне злочине против човечности. Заборављамо да су циви митраљеца регуларне војске немачког Вермахта подмазале наредбе с врха власти, донете крајем септембра, у жеку напада дивизија на Шабац. У наредби генерала Франца Бемеа, тада донетој, наглашен је тон освете Србима за немачке губитке у Првом светском рату. Да ли би Немачка тог времена у покличу освете за версајско понижење у Првом рату, у

успону стремљења „Лебенсрауму“ или великом простору за немачку расу, вршила злочине и да устанка није било? Не заборавимо, Расни закони донети су још 1935, а хиљаде Словенаца је протерано из свог завичаја из места где устанка готово није било, због присвајања Словеније као своје „историјске“ територије. Ванредно стање са преким судом уведено у Краљево 15. октобра, истог јутра почело је да се примењује стрељањем голоруких талаца у размерама 100 живота цивила наспрам 1 живота немачког војника, а 50 за рањеног! Одговорност за злочин је на рукама регуларне војске - немачког Вермахта, иницирано устаничким нападима у којима је само 16. октобра погинуло 10, а рањено 14 немачких војника. А није питање зашто се Вермахт свети, јер повод је нашао у нападима, саботажама, непослушности, већ вредносни судови који мерењу освету на 1:100 и 1:50 и примењују је на недужним цивилима.

- Били сће сведок обележавања октобарских догађаја у СФРЈ, зајим након распада шокком '90-их година, али у преходним осци-транзиционим деценијама.

Можеће ли најравнији неко по-ређење у начинима обележавања и да ли мислите да је пронађен прави начин за то, права мера или смањити да се на шом пољу може (и мора) нешто променити?

У Народном музеју Краљево, за-слугом тадашњег директора Драгана Драшковића, колеге историчара, организован је 2001. скуп историчара из свих установа у Србији, музеја, архива, института који се баве овом темом, што је резултирало зборником радова „Краљево, октобра 1941. године“. У садржају зборника су осим радова о узроцима, току и последицама октобарске трагедије, чланци Љубодрага Ристића и Радомира Ристића који се односе на генезу комеморативног обележавања, промене назива од лагерског гробља до Спомен-парка и од опела и парастоса 1945. до Октобарских свечаности од 1965. године. Сматрам да споменички комплекс Паје Крунића довршен капелом према његовој архитектонској замисли, у служби меморијализације уколико се унутар зидова нађу имена стрељаних. Јер, чему подушја, говори, опела, ако не знамо коме их дајемо и исказујемо?

Забележио Војкан Трифуновић

КРАЉЕВАЧКИ СПОМЕН ПАРК БИ МОРАО БИТИ ОЗБИЉАН ДРЖАВНИ ПОДУХВАТ СА СНАЖНОМ И ЈАСНОМ ПОРУКОМ

Владимир Маровић,
професор филозофије
Гимназије у Краљево

„Краљевачки Спомен парк мора бити озбиљан државни подухват са снажном и јасном поруком“.

Професор филозофије Владимир Маровић се у свом научном усавршавању бавио феноменима ауторитарности и доминације у политичком животу који се установљују као социјално-филозофски и социјално-психолошки узроци политичка идеологија чији су исходи стратишта попут овог, нашег, краљевачког из октобра 1941. године. Зато нам је био драгоцен саговорник на тему односа нас, савременика, према таквим догађајима и местима масовног страдања људи због припадања другој нацији или идеологији.

Како сће сазнали за овај догађај, да ли је шом било у школи, код куће, са друштвом или на неки дрући начин... и када сће почили озбиљније да говорите или пишате на ову тему?

„О застрашујућем догађају у којем се одиграло стрељање једног града сазнао сам у најранијем детињству, пре поласка у школу, будући да се у мојој породици гајио дубоки пијетет према жртвама Другог светског рата. Управо из тог разлога сам био припремљен за моја каснија бављења питањима слома хуманости, који се везује за овај рат. То уједно значи и да су мојим сазревањем сазревали и моји приступи у

проучавању и посвећивању овој теми. Тако сам и у личном научном усавршавању за тему свог магистарског рада одабрао феномене ауторитарности и доминације у политичком животу, који се установљују као социјално-филозофски и социјално-психолошки узроци нацифашизма. Ова политичка идеологија је идеологија смрти, а Краљево је један од њених градова-жртва."

Да ли мислиш да се у школама, на шелевизији и другим медијима довољно говори о овом догађају?

„Страдање невиних људи у Краљеву, из разлога што се један народ није хтео покорити завојевачу, је трагична историјска лекција коју морамо стално проучавати и предавати. Ово најпре говорим због тога што желим да опоменем да иако је нацифашизам у Другом светском рату војно поражен, његови узроци и даље живо пулсирају и, на несрећу, могу произвести нови краљевачки октобар било где у свету. Управо стога нужно је непрестано подсећати на овај догађај. Ово подсећање не сме бити сведено само на један церемонијал у одређеном добу године, већ мора имати упоришну тачку у политичкој култури, стратегији васпитања и образовања, као и медијску присутност не само на локалном нивоу.

Краљево је као место страдања у бившој Југославији, након рата, постало место сусретања. Не смемо заборавити да су у наш град, поводом одавања почаста октобарским жртвама, сваке године долазили културни посленици из раличитих југословенских република, како би дали свој допринос култури сећања и поштовања жртава. Тиме желим да кажем да се садашње обележавање овог догађаја увелико провинцијализовало. Подсетио бих да на јавном сервису сваке године пратимо крагујевачки „Велики школски час“, док са „Краљевачким октобром“ то више није случај, иако је некада био. Крагујевац у том погледу може и мора да нам буде узор, јер се овде не ради само о сећању на жртве, већ је у питању и јавни час човечности.

Баш због те човечности, њеног очувања и њене изградње у младим нараштајима, управо те генерације треба упознавати са свим оним што се догодило у Краљеву – са узроцима и последицама. Тим поводом бих младим људима препоручио књигу наше суграђанке Силвије Крејакковић („Идентитети жртава стрељаних у Краљеву октобра 1941.“), која је дугогодишњим истраживањем и посвећеношћу демистификовала безимене бројеве жртава, којима се описивала трагедија једног града, и суочила их са идентитетима, именима, презименима и занимањима људи који су о овом граду живели, стварали и у њему брутално убијени.

Какво је ваше мишљење о Спомен парку, шта бисје променили у његовом изгледу?

„То је уистину болна тема. Пре свега због тога што се белодано може приметити да су небрига, запуштеност, непоштовање и занемаривање добрано начели Спомен парк. О томе да је једно време чак био и пашњак, срамно је и говорити. То је срамота нас Краљевчана и свих оних који би морали да се старају о очувању овог гробља стрељаних суграђана, као и оних који су у том времену тражили уточиште у Краљеву. На симболичкој

равни, могли бисмо рећи да је банални покушај истребљења смисла постојања Спомен парка свој врхунац доживело бесмислом вандалског спаљивања спомен собе у виду вагона на улазу у овај комплекс. У том вагону одавно нема чувара, а ни књиге жалости у коју су се посетиоци уписивали.

Међутим, „рукописи не горе“, рекао би Булгаков, па тако ни „потписи“ оних који су овде починили злочине, али ни оних који покушавају да очувају сећање и поштовање према жртвама. Баш због чувара ове врсте, ваља напоменути да изглед Спомен парка не може бити само испуњавање нечијих жеља, него озбиљан културни, едукативни, архитектонски, музеолошки и државни подухват са снажном и јасном поруком. За почетак ваљало би се позабавити оригиналним пројектом архитеката Спасоја Крунића и Драгутина Ковачевића, па увидети шта из њега све није изведено, то јест изграђено. Ту пре свега мислим на музеј који је пројектом био предвиђен. Прошло је педесет година од подизања Спомен парка, а он заправо није завршен.“

Забележила: С. Ђурић
Текст је преузет са портала
КВ Новости

ДА ЛИ ЈЕ ГЛУМЦИМА МЕСТО У СПОМЕН ПАРКУ?

Глумци у Спомен парку, архива Краљевачког позоришта, Краљево

Одласке у Спомен парк 14. октобар или Гробље стрељаних како се данас зове, највише памтим по глумцима. Без обзира на огроман број људи, пре свега деце, која нису сасвим сигурна ни због чега су дошла, пучње почасног вода и опело свештеника, они су својом појавом и умећем централни део догађаја. Увек ме је фасцинирала њихова смиреност, достојанство и професионалност. У тих тридесетак минута, боље него из било које књиге или документа, могао сам да докучим величину трагедије која је задесила наш град, народ и државу.

Шта међутим радити, када глумци заврше свој сценски наступ? На било којој другој позорници, доби ли би велики аплауз или чак овације, они то свакако заслужују. Да ли је сценском наступу место само у позоришту? Да ли је на гробљу место аплаузу? Ако није, како се захвалити, како наградити глумце за њихов уложени труд?

Потражио сам одговоре на ова питања од управника Краљевачког позоришта, позоришног редитеља, Миодрага Динуловића.

„Моје претходно ангажовање био је град Крушевац, где постоји Меморијални парк Слободиште, и тамо сам у оквиру манифестације Видовдански дани режирао много програма поводом страдања у Другом светском рату. Један од сегмената програма био је и „Амфитеатар живих“ и тај топоним ми је најбоља референца за

Миодраг Динуловић,
управник Краљевачког позоришта

Спомен парк у Краљеву. То је, чини ми се и мој одговор на постављено питање, да ли изводити било какав сценски програм на гробљу. Тај огромни простор, где преко 4000 људи прати сценски програм, наравно да јесте место где се на тај начин можемо поклонити сенима

Миле Недељковић
(фотографија Срђана Вуловића)

страдалих. Наравно, не за неке програме који су сами себи сврха у мегаломанији, конструкцији декора и сценских ефеката да то буде иживљавање и освајање простора као таквог. Све што год урадимо у позоришту, на сцени и у пробној сали, кад пренесемо тамо, неко би помислио, изгуби се, да то постане мање. Напротив, то увеличавајуће огледало Амфитеатра живих то све увећа и постане величанствено.”

Какве су импресије самих глумаца?

„Приликом једне пробе, на моју примедбу да је звук лош и да се чује пуккетање у слушалицама, тонац одговара-то Ваши глумци плачу и чују се њихови уздаси. Заједнички именитељ свих програма је потпуна посвећеност и комеморативна успомена на те људе којих више нема међу нама и читав ансамбл са дубоким пијететом прилази теми и никада нисмо имали дилему да ли наше извођење вређа неког тамо, напротив, већ да ли смо успели довољно да се поклонимо сенима страдалих.”

Да ли је ипо љаво место за аплауз?

„Аплаузом се награђује труд за сценски наступ још од античких времена. Више од аплауза, на мене оставља утисак катарза, тренутак прочишћење које доживи публика када се најези и заплаче због онога што су видели. Већ девет година, глумци ансамбла се прво поклоне жртвама, окренувши леђима публици а музичка подлога покрива и надјача сам аплауз. Да ли има повода да се поклонимо публици пред оволиким жртвама? Одлучили смо да се глумци дискретно поклоне и публици а аплауз схватамо као поштовање према жртвама.”

Некада смо комеморацију и сценски наступ моли да видимо и на РТС-у, али се са њим преста-ло. Знаш ли шта је разлог томе?

„Наравно да би РТС због пијетета према жртвама, морао да преноси али према мојим сазнањима, на захтев Скупштине града Краљева, после демократских промена 2000., са преносима се престало.”

Текст забележио Миленко Ђурић

НИЈЕ ДОБРО ШТО ОЛАКО И ЧЕСТО МЕЊАМО ПЕРЦЕПЦИЈУ НА ИСТОРИЈСКЕ ДОГАЂАЈЕ!

Стефана Савић је уметница рођена 1979. у Краљеву где је завршила гимназију, а затим и студије фотографије на Академији уметности БК и мастер студије теорије уметности и медија на београдском Универзитету уметности. Она је активна као уметница, па је поред девет самосталних изложби (Београд, Крагујевац, Краљево, Пожега), учествовала је и на преко двадесет колективних изложби у земљи и иностранству (Француска, САД, Румунија, Бугарска, Хрватска, Кипар, БиХ, Француска, Немачка, Иран, Турска, Словенија, Италија). Ауторка је неколико пројеката из различитих области уметности, а управо припрема нов пројекат чија је тема краљевачки Октобар. О разлозима зашто је одабрала ову тему, али и самом пројекту Стефана говори за наш часопис.

Како је дошло до твоје интроспекције за ову тему – ако сам добро разумео неко из твоје породице је наситио? Колико си упознала са њом причом или још увек траје њено разоткривање?

Фотографија је медиј који увек има везе са прошлосту. Феномен сећања, памћења па и културе сећања присутан је и у мом претходном уметничком раду Полка. Ради се о рекреирању породичног сећања, о римејку породичних фотографија из педесетих, и преиспитивању улоге фотографије у процесу памћења.

О прадеди Живојину Симовићу, баштовану из Кованлука готово да не знам ништа, што због недостатка усменог предања што због недостатака породичних фотографија. Једино чега се сећам је прича о његовом страдању која је потресла целу породицу. Иза њега је остала његова супруга са пет малих девојчица. Једна од њих је била моја бака Милева Савић, татина мама. Колико се у мојој породици није говорило о томе, толико је данас моја потреба да се осврнем на ту празнину, изузетно јака.

Можеш ли објаснити о чему се ради у твојем пројекту везаним за краљевачки Октобар? На који начин си замислила да исричаш своју причу, шта посетиоци Народне музеја могу очекивати?

Кућа незаборавна, како се зове први у низу догађаја које планирам да реализујем са краљевачком публиком, настао је као резултат сарадње са кустосом Љубишом Симовићем. Желела сам да музеј као место у којем се чувају артефакти заправо, тог дана, постане место у којем ће посетиоци говорити о свом сећању. То је почетак једног уметничког рада који у свој центар поставља историјски догађај и његову перцепцију данас. Он преиспитује границу између оног што називамо сећање (мисли се на сећање појединаца) и колективног памћења.

Посетиоци су позвани да 15. октобра у периоду између 16 и 20 часова посете музеј и поделе са мном своја сећања на 14. октобар, са фокусом на његово обележавање које је кроз историју доживело велике промене. Њихове изјаве и остали снимљени материјал биће искоришћен у мом даљем уметничком раду.

Прећуштављам да си била сведок бар једног обележавања Октобарских свечаности. Каква су твоја сећања на тај догађај?

Моја сећања на 14. октобар као да су се сабрала у само неколико

слика. Наступ нашег хора за који је те године композицију припремио Зоран Христић, проба са глумцима, многобројни посетиоци на трбинама, телевизијске камере и непоновљив осећај да смо део једне целине. За нас основце то је било важно искуство.

Са баком би се тамо сретала, али издалека. Она на трбинама са цвећем у рукама, ја у хору. Биле смо некако на два фронта. Мене као да није дотицала та породична историја. Важније ми је било да сам део нечега већег и значајнијег.

Да ли мислиш да је Сјомен јарку или како се данас говори Лајтерском тробљу посвећена довољна пажња? Да ли сматраш да се нешто може урадити да тај део града добије своје заслужено место које му припада у колективном сећању?

Начин на који се односимо према култури, уметности па и култури сећања заправо јасно говори о степену развоја једне земље. Чини се да смо исувише заузети дневно политичким темама и нашом свакодневицом у којој и даље нема простора за таква питања. Или их има али нам промичу. Губе се у мору неких других ефемерних ствари.

Догађаји из историје и наш однос према њима као да се непрестано мења променама власти. Као што мењамо називе улица и уџбенике из историје. Начин на који интерпретирамо историју и какво јој место дајемо је директно повезано са оним како ми себе као друштво доживљавамо

данас. Рекла бих, ми смо друштво дисконтинуитета.

На који начин је њошребно да се њромени однос не само њрема месџу сџраџиџиџа већ и самом доџађају који, џако ми се бар чини, џошџално зайосџављен и своди се само на, џрошџоколарно обележавање једном џоџишње?

Одговорност је на свима. На државним институцијама, наравно, али и на независним удружењима. На градским пројектима, али и на појединачним иницијативама. На онима којима је то професија, историчарима и радницима у култури, али и на грађанима и уметницима.

Забележио Војкан Трифуновић

ЖИВОТНИ ЧАС У КОЈЕМ НЕ СМЕМО ОМАНУТИ

Тијана Миљковић је рођена 1992. године у Краљевоу где је завршила Гимназију, а затим и Филолошки факултет у Београду. Писала је текстове на тему уметности за различите портале (Бистро, 7уметности, итд). Бави се и писањем песама. Њена размишљања о краљевачком Октобру одлучила је да подели са читаоцима нашег часописа.

Нема случајних грађевина, ни споменика издвојених из људског друштва и његовог развјитка, као што нема ни случајних рушитеља тих истих грађевина и споменика чије је најразорније оружје заборав и непоштовање често властитих предака рекао је Иво Андрић, чијим мудрим и истинитим речима често прибегавамо.

14. октобар вероватно је најтужнији дан за град Краљево и околна места која су са градом повезана. Уколико треба да искажемо једно другачије виђење овог дана кроз ставове младих људи који у Краљевоу живе, школују се или раде, пред собом имамо нимало лаку дужност. Дужност је можда чак и преслаба реч, јер настрадали у стрељању 1941. године заслужују да их увек спомињемо и сећамо их се. Међутим, тешко је уопште говорити на тему, а још је теже изразити улогу нових генерација у њој с обзиром на протекло време. Негде је одмерено 50 година након чијих би протицања догађај постао део историје, што значи да се у нашем случају број година итекако увећавао и продубљивао наш однос према

Тијана Миљковић

прошлости коју ми сами лично нисмо доживели. Наравно да је за све нас рат мера свих ужаса који могу да задесе један народ. Кроз часове историје као школског предмета слушали смо о толиким ратовањима широм света као и о оним који су погађали и нашу земљу. Учили смо лекције, са разумевањем или напамет, кроз које смо стицали прилично охладнелу визију говорећи године, поједине личности, места борби. Те податке смо потом заборављали па је од знања остао само његов антоним незнање, јер када бисмо морали да својим речима представимо ратна дешавања на неки приснији начин, остао би велики знак питања испред и иза нашег излагања.

Када је реч о конкретној трагедији, стрељане људе не памтимо, живели су много пре нас, и иако саосећамо са тужно и неправедно одузетим животима, постоји та дистанца према некоме кога нисмо

никада лично упознали нити нам је био близак. Наравно да постоји меморијално-споменичка целина кроз доступне податке, фотографије, личне предмете жртава као и места за сећање на њих. Свима нам је доступна, да се са њом упознамо и приближимо личностима убијених. Оваквих одмазди било је превише, није требало бити ниједне. Због тога су сви они представљени као део породичног и друштвеног круга како би се створила свеобухватна слика људског страдања и додатно осудио масовни злочин против човечности. Треба издвојити сваког понаособ, сваку жену, младу особу, мушкарца и замислити да је то могао бити неко ваш као што некоме и јесте био. Ми који смо дошли касније али корачамо истим путевима којима су некада ти људи корачали и не слутећи каква ће их несрећа задесити морамо неговати културу сећања и не смемо изгубити у борби са временом које има моћ да је тако лако избрише. Без обзира на нашу годишта и на чињеницу да сада живимо у далеко уљуљканијем свету него што су наши вршњаци тада живели, са зрелим поштовањем морамо приступити стрељању. Када за собом оставимо све школске часове историје, остаје нам животни час у којем не смемо оманути и чувати у свести индивидуалност октобарских жртава, које су жртве не само у том месецу и тог датума него и иначе и који се никако не смеју сводити на само бројчани податак.

Тијана Миљковић

ТРИ ДЕЦЕНИЈЕ У СЛУЖБИ ЗАВИЧАЈА

Једно смо од најстаријих удружења које, тридесет година, у континуитету ради на промоцији и презентацији Краљева и Краљевчана у циљу очувања и унапређења идентитета завичаја и афирмације доприноса Краљева и Краљевчана унапређењу и развоју Србије, Европе и света. То смо радили и радићемо:

- презентовањем историјских чињеница и и података о значајним догађајима везаним за локалитет и људе из овог краја (ствараоце у различитим областима- наука, уметност, култура, спорт...)

- афирмацијом позитивних примера стваралаштва знаменитих Краљевчана у различитим областима науке, уметности, културе, спорта међу младима у Краљеву и дијаспори, кроз сарадњу са образовним, научним, културним, уметничким и спортским институцијама, у циљу њиховог подстицања и охрабрења да се опредељују за активности којима ће исказати себе као личности и завичај из кога потичу

- организацијом догађаја и манифестација у Краљеву, земљи и иностранству самостало и/или у сарадњи са другим институцијама и/или значајним појединцима у функцији промоције и презентације Краљева и краљевчана и/или доприноса Краљева и краљевчана унапређењу и развоју Србије, Европе и света.

Пројекат „Три деценије у служби завичаја“ смо покренули са жељом да издавањем часописа Краљевачки завичај у 2021. години и организовањем пригодног културно-уметничког програма у Краљеву и Београду још снажније афирмишемо и подржимо младе ствараоце у различитим областима културе и уметности (сликаре, фотографе, дизајнере, музичаре, певаче и фолклорне групе) ангажујући их да кроз пригодне садржаје и програме дају свој допринос унапређења идентитета нашег завичаја и афирмације Краљева.

Планирали смо...

Завичајно друштво Краљево ће током овог и наредних месеци организовати два догађаја.

Крајем октобра ове године, у сарадњи са Народном библиотеком „Стефан Првовенчани“ из Краљева, организоваћемо представљање новинара, дипломате и публицисте Драгана Бисенића а повод је излазак из штампе његове најновије књиге „Од

националног идеализма до националне трагедије: ЦИА и Југославија (1948-1990), документи - Том I"

На овај начин започињемо планирани серијал представљања савремених стваралаца из различитих области, науке, културе, уметности, спорта... који су пореклом из Краљева и околине.

Сличне презентације биће организоване и наредне године, у сарадњи са разним образовним, научним, културним, уметничким и спортским институцијама под заједничким називом „Наши смо - Да се боље упознамо“.

Своју идеју о музичкој манифестацији „Златне хармонике Краљева“ Новица Неговановић је вишегодишњим преданим радом довео до реализације.

Смрт га је предахитрила да се 8. септембра 2021. године појави на првој манифестацији која ће, ако

се испуне Новичине идеје, постати бренд нашег Краљева.

Због наше обавезе према покојном Новици а у жељи да допинесемо што успешнијем профилисању ове манифестације као места које окупља и афирмише младе и креативне музичаре, певаче и друге ствараоце у народној музици организоваћемо јавну трибину под радни насловом „Манифестација Златне хармонике Краљева – шта и како даље?“

Намера је да окупимо релевантне представнике града Краљева, установа и институција из области културе како са градског тако и са националног нивоа, истакнуте музичаре, композиторе, певаче, представнике медија и да кроз отворену размену аргумената и мишљења дођемо до предлога како треба, у будућности, да изгледа манифестација „Златне хармонике Краљева“.

РАДОШ РАША ПАВЛОВИЋ ИЗАБРАН ЗА ВД ПРЕДСЕДНИКА ЗАВИЧАЈНОГ ДРУШТВА КРАЉЕВО

Четврта, ванредна, седница Управног одбора Завичајног друштва Краљево на којој је једногласном одлуком осам присутних, од укуп-

но једанест чланова Управног одбора, за вд председника Завичајног друштва Краљево изабран истакнути естрадни уметник и досадашњи члан овог органа Радоса Раша Павловић је одржана 30. августа 2021 године

Раша је на овој дужности наследио недавно преминулог Новицу Неговановића са којим је био у вишедеценијским сарадничким, пријатељским и кумовским односима.

„Новица и ја смо делили много тога заједничког кроз вишедеценијско дружење и сарадњу. На његов наговор сам се, својевремено, прихватио и ангажман у Завичајном друштву Краљево. С поносом сам увек и на сваком месту истицао тај свој друштвени ангажман а мој пристанак и прихватање дужности вд председника Управног одбора је израз моје жеље да, заједно са вама, наставимо активности које смо започели у предходном периоду предвођени нашим Нолетом. Трудиху се да будем достојан настављач онога што је он започео а да ли ћу у томе успети највише зависи од ваше подршке, и ја само молим да и мене подржите као и Новицу” рекао је данас, Раша Павловић захваљујући

Милан Новаковић и Радоса Раша Павловић се на избору члановима Управног одбора.

На седници Управног одбора је одлучено да се, у сарадњи са београдском подружницом Завичајног друштва Краљево, преиспита раније договорени термин одржавања изложбе „Три деценије у служби завичаја” чије је одржавање првобитно планирано за 4. октобар ове године у Београду.

После обављених консултација одлучено је да се одржавање изложбе помери за новембра када се, иначе, одржава и традиционално дружење Краљевчана у Београду у организацији београдске подружнице Завичајног друштва Краљево,

ЗАВИЧАЈНО ДРУШТВО КРАЉЕВО ДОБИЈА ПОДРУЖНИЦУ У ЧИКАГУ

Троје деце покојног Новице Неговановића, председника Управног одбора друштва се, учланило у Завичајно друштво Краљево!

Оливера, Драган и Мирјана Неговановић који живе и раде у Чикагу до-

шли су у просторијама два удружења дочекали Радоса Раша Павловић, вд председника Управног одбора Завичајног друштва Краљево, Борис Боћа Чоловић председник Управног одбора удружења „Стара

Павлица” и Зоран Николић, секретар Завичајног друштва Краљево. потписао Повељу о братимљењу Завичајног друштва Краљево и Старе Павлице јер, ни један наш разговор, у те, последње, три године његовог живота није мога да протекне а да нам он не спомене шта све ради у Завичајном друштву Краљево.

Јасна вам је онда и сасвим разумљива наша одлука да се ми, данас, учланимо у Завичајно друштво Краљево и да покушамо да бар мало допринесемо остварењу неких визија и планова нашег покојног оца који ће остати трајно упамћен не само као врхунски уметник, него пре свега као „добар човек, снажно везан за свој завичај” рекао је, данас, Драган Неговановић у просторијама друштва у Краљево обећавајући да ће Завичајно друштво Краљево, ускоро, добити своју подружницу у Чикагу где иначе живи и ради велики број краљевчана међу којима су и бројне колеге покојног Новице који је, такође, део свог живота провео у Чикагу.

шли су у Краљево на четрдесетодневни парастос оцу Новици и изразили су жељу да, пре помена њиховом оцу, обиђу просторије братских удружења Завичајног друштва Краљево и Старе Павлице у Карађорђевој улици број 31 и учлане се у Завичајно друштво Краљево.

„Знамо колико је наш отац био везан за свој завичај и са колико је елана, задње три године свог живота, обављао дужност председника Управног одбора Завичајног друштва Краљево. Знамо, такође, да је он

